

QUINA EDUCACIÓ SUPERIOR EUROPEA? **MANIFEST DE PROFESSORS I INVESTIGADORS UNIVERSITARIS**

Els sotasignats, catedràtics, professors titulars, professors contractats, investigadors i becaris d'investigació de diverses universitats de la Unió Europea, en tant que responsables davant la societat de diferents camps de coneixement (per bé que a títol personal i no en representació de les nostres respectives institucions), desitgem manifestar públicament la nostra preocupació davant l'orientació que el procés de construcció d'un Espai Europeu d'Educació Superior està adoptant en allò que es refereix a les reformes de les estructures educatives, així com a la noció mateixa d'universitat i del seu paper en l'educació superior. Conscients com qui més de la necessitat de transformacions profundes que contribueixin a la seva millora, no per això deixem d'advertir la necessitat d'un debat públic en què puguin ser sotmesos a crítica alguns aspectes d'especial relleu.

Ens preocupa les transformacions de la universitat es plantegin sense l'indispensable debat públic o que en aquest debat les nombroses veus que han d'intervenir-hi no deixin sentir les opinions de professor i estudiants universitaris.

Ens preocupa que, amb el pretext que la universitat ha d'estar al servei de la societat, cosa que ningú no nega, proliferin les agències i institucions externes a la universitat que, dominades pel poder polític de torn o per poderosos grups de pressió, dirigeixin la política interna de la universitat.

Ens preocupa que, amb l'argument que la universitat ha d'atendre les demandes socials, fent una interpretació clarament reduccionista d'allò que sigui la societat, es posi realment la universitat a l'exclusiu servei de les empreses i hom atengui únicament a la formació dels professionals reclamats per aquestes.

Ens preocupa que de manera expressa sigui menyspreat una altra mena de demandes socials d'importància en absolut més petita, deslligades d'interessos mercantils i directament relacionades amb objectius perseguits per una part de l'alumnat universitari, com ara l'adquisició d'una sòlida formació teòrica en una determinada especialitat científica o humanística, o el conreu de molt diverses arts i sabers, factors que constitueixen una part del patrimoni cultural europeu digne de ser preservat i transmès.

Ens preocupa que els canvis no siguin respectuosos amb la idiosincràsia de cadascun del estudis universitaris i sigui aplicat un model únic per a totes les titulacions, en el qual domini gairebé absolutament la professionalització en el marc d'una concepció clarament utilitarista del coneixement. En particular ens preocupa que els criteris de l'anomenada "avaluació de la qualitat" es converteixin en rígids motlles que acabin amb la necessària diversitat dels estudis universitaris.

Ens preocupa que alguns "experts" en educació universitària hagin convingut que l'adaptació dels estudiants al mercat de treball sigui l'única finalitat de la formació universitària i que hagi de traduir-se en l'adquisició "d'habilitats, destreses i competències", cosa que de fet suposa un buidament de continguts emmascarat en un nou llenguatge d'origen extraacadèmic. Molt especialment ens preocupa que les nostres autoritats acadèmiques hagin començat a parlar de l'adquisició de coneixement com "l'element limitant", a manera d'un vell vestit, del qual convindria desfer-se com més aviat millor.

Ens preocupa que entre els objectius no explicitats de la volada que, per l'acció d'aquests suposats "experts", prenen les esmentades competències, habilitats i destreses en detriment dels coneixements propis de cada disciplina, figuri, si més no en el cas

específicament espanyol, el desig d'abordar per la porta de l'eixida el problema del fracàs escolar dels estudiants, derivat al seu torn de la inadequada formació amb què accedeixen a la universitat, problema que ha dut moltes facultats a la creació de grups zero a fi de pal·liar-lo.

Ens preocupa que, en aquest context i sota el lema “de l'ensenyament a l'aprenentatge”, la necessitat de reflexió pedagògica, imprescindible per a la millora de l'ensenyament universitari, es converteixi en el pretext per a atorgar a una particular disciplina acadèmica, la psicopedagogia, la funció de marcar la pauta a les altres. I que una transformació així no acabi sinó en un augment desmesurat del treball burocràtic del professor (programació, temporalització, fitxes, guies docents), que minvi les seves energies sense augmentar la qualitat de la seva docència. Veient allò que ha passat amb l'ensenyament secundari, en el cas espanyol això resulta especialment alarmant.

Ens preocupa que caminem cap a una Universitat el professorat de la qual no serà valorat fonamentalment pels seus mèrits docents i investigadors, sinó per la seva capacitat d'adaptació a les noves tecnologies d'informació i comunicació (TIC) i a la pedagogia de l'“aprendre a aprendre”, i per tant a una Universitat definida per una menor exigència de qualificació dels seus investigadors i docents (cosa que, és clar, redueix costos).

Ens preocupa que la reforma universitària no sigui encarada amb un estudi seriós de les necessitats econòmiques (possible increment de plantilla, arranjament d'edificis, nous equipaments), elements sense els qual està abocada al fracàs. Això alhora es relaciona amb la pretensió que l'actual reforma educativa sigui duta a terme sense un finançament estatal incrementat (“cost zero”).

Ens preocupa més específicament que els vents polítics bufin en la direcció de reduir el pes econòmic del sector estatal en l'educació, així com de condicionar el finançament públic a la prèvia obtenció de finançament privat (eufemísticament anomenat “extern”), fins al punt d'arribar a convertir aquesta exigència en un sorprenent requisit de qualitat (com ja ha passat amb les mencions de qualitat dels programes de doctorat). Així, com a resultat d'un nou sistema de finançament universitari, ens preocupa que les universitats es vegin abocades a concebre la seva pròpia tasca com l'exclusiva producció d'aquelles mercaderies per les quals les empreses estiguin disposades a pagar.

Ens preocupa que s'accentuin les diferències socials en l'accés a l'educació superior: temem sobretot que, en la major part de les universitats, els títols de grau acabin significant tan sols un “passi” al món laboral, mentre que els estudis de postgrau, els que de debò introduiran la diferència en la qualificació, siguin convertits en un negoci.

Ens preocupa que la formació contínua i la flexibilitat curricular de professors i alumnes, propiciades per la reforma, constitueixin l'ocasió i l'excusa per a una educació superior menys qualificada, amb la qual, de fet, hom estigui contribuint a formar futurs assalariats en pitjors condicions laborals i sotmesos a l'extrema mobilitat per territori europeu exigida pels empresaris.

Ens preocupa, per fi, que la comunitat universitària no exigeixi de ser escoltada, optant per fer cadascú la viu-viu o, com denuncia la Universitat de París 8, per adherir-se al lema “cadascú per a ell mateix i el mercat per a tothom”. Allò que està en joc és el futur de l'educació superior dins l'Estat Social de Dret.

Madrid, març de 2005

estamospreocupados2007@yahoo.es
<http://fs-morente.filos.ucm.es/debate/inicio.htm>